

Ба 59 907

9400
ПАУЛЮК

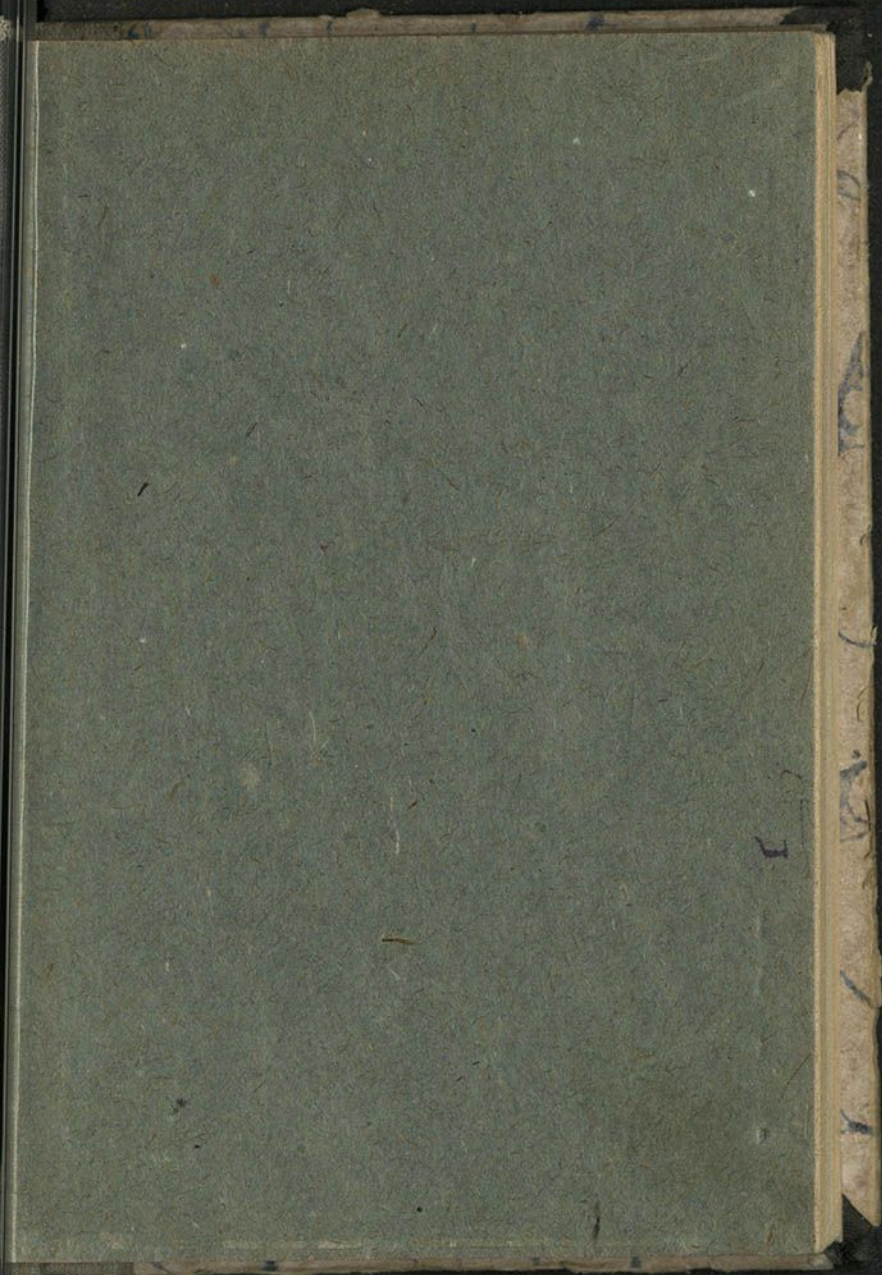
УКАЙЛА

1876-91

К Р Ы В А У Л Е Н Я

Я М Л

30

Handwritten text in blue ink, possibly a title or chapter heading, partially obscured by a vertical strip of paper on the left.

Handwritten text in red ink, possibly a signature or a date, located in the lower center of the page.

Handwritten text in red ink, possibly a signature or a date, located on the right side of the page.

Handwritten text in red ink, possibly a signature or a date, located in the bottom right corner of the page.

Ш 94

ПАЎЛЮК ШУКАЙЛА

БА 59907

АКРЫВАЎЛЕНАЯ ЗЯМЛЯ

пoeзія

1876-9'

БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК 1930

70665
D 59907
Беларусь
Менск
1930

9856

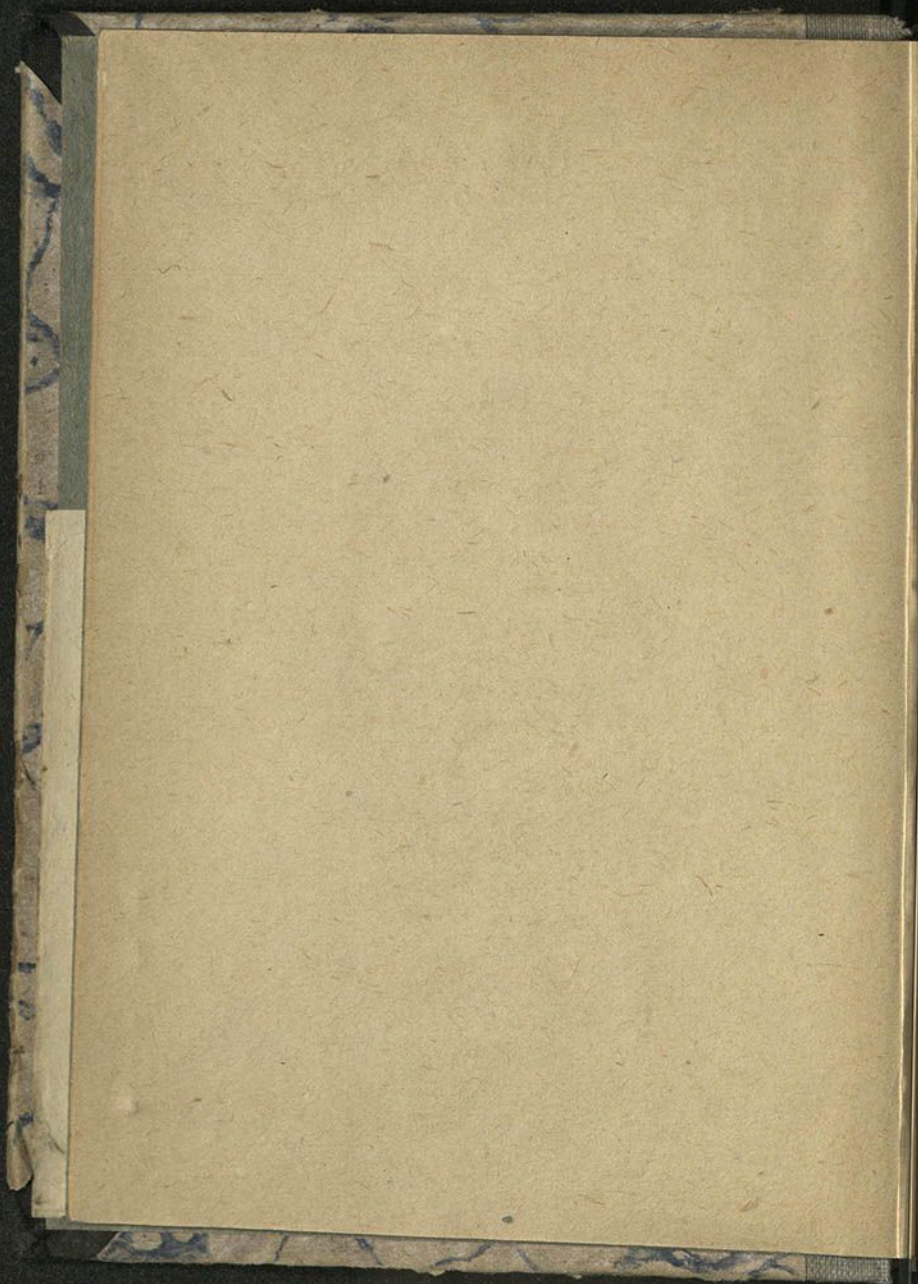
25. 04. 2009

Заказ № 570. 3.000 экз. (4^{1/2} арк.). Галоўлітбел № 1088.

Друкарня БДВ імя Сталіна.

ПАРТЫЗАНКА ЛЮБА

П О М А

ЧАСТКА ПЕРШАЯ

„ІМКНУЛІСЯ СЭРЦА ПАРВАЦЬ НА КУСКІ“...

Галыцьба...
Вочы ўпалыя,
Галыцьба...
У вачох сум...
Палягла
На дарозе
Шпаламі,
Каб праехаць
Сьмерці-цягніку...

А наўкол
Сьпяваў вецер,
Нахіляючы вербы
Над Нёмнам...
У песьнях гудзелі
Сталецьці
З сьлязамі,
З горам,
З праклёнам...

*

Плакалі мацяркi
Над сынамі,
Абнімалі
Сырую зямлю,
І кожны
Жоўценькі камень
Цалавалі,
Як сыну
Галаву.

Прыходзілі
Ў постаці суровай
З жахам
Незьярымым
Ў вачох,
З сіратамі
Маладыя ўдовы
Сьлязьмі
Зьліваць пясок.

„О-ой ты, Яська,
Сыночак, любы,
Паўстань!

Паглядзі!
Сонца
Сьвеціць
На высотах
Нашых дзён...
Схаваліся
За гарамі
сталецьці,
Не схаваўся толькі
Праклён...
— „О-ой
Ты, Яська,
Мой ты мілы“...
А наўкол:—
Сьвежыя магілы...

А наўкол:
Трах, та-та-тах...
Упаў адзін...
Трах...
Другі...
Гоўх..
Трэці...

Вецер
У полі
Сьпяваў паніхіду
І праклён сталецьцям.

І пад песьню
Кулямётаў
І гармат

Грымотны гул
Ходзіць Люба
Каля плоту
І збірае лебяду.

І з сумотай,
І з нудою,
З горам дзікім
У вачох
Корміць Люба
Лебядою
Дванаццацёх...

*

Ноч.
Чорны вугаль
Замалываў абшар.
Дванаццацёх...
Люба..
Жытняя
Мяжа.

Ноч.
Чорны вугаль
І прожэктары
Ліжуць
Кожны вугал
Неба
палі.

Абнімае вецер,
Сьпелыя калосься,
Нагінае нізка,
Да грудзей зямлі,
А жняя-восень
Вытрасае зёрны,

Каб
У руні раньняй
Зацьвілі палі.
Шапацяць калосься,
Шалясьціць мяжа.
Дзесьці недалёка
Конік заіржаў.

У вёсцы
Певень поўнач
Прасьпяваў
І змоўк...
Хтосьці выйшаў
З жыта...
Карабіна шчоўк...

Лякстрык-ліхтарык
Заблішчэў з цемнаты.

Голас:

— Стой!
Хто ты?!

— Я—тутэйшы
Выйшаў
Жыццейка
Нажаць,
Знаеш, кулі
Сьвішчуць днямі—
Нельга твару
Паказаць...

— Ідзь
До дому!
Псякрэў галгане.
Дзісяй час
Не до жніва,—
Тшэба вальчыць—
З большэвікамі
За ойчызну,
За наш край!..

— Так, паночку,
За айчыну
І за сьлёзы
Нашых дзён!
(Цень із лесу...
Нож у сьпіну...
Крык...
І ціхі стогн...)

Зайраў конь...
Падкоў звон...
Кінуўся ў поле,
Пачуўшы волю...

Абсыпаў вецер
Зерняткі
На жандара
Мёртвы стан,
Зашуршэла
Сухою травою
Жытня мяжа...

Тра-та-та...
Бах... боўх...
Тра...
Ура!
Ура!
Ура!

Тра...
Тра...

— Сядай на коні!..
А коняй
няма...
На небе—
пажару зара...

— Да кулямётаў!
Кулямётаў
няма...

А з лесу:
Тра-тра
Та!
Тра-та-та.

Да тэлефону
Бяжыць гарніст,—
Няма тэлефону,
Ляжыць тэлефоніст...

Утоптаны ў землю
Польскі герб,
На горле
Сялянскі серп...

Упіліся адпомсьціць
У валасы
Акрываўленыя
каласы.

*

Маёнтак...
Жандары...
Штаб...

На сьценках:—
Пілсудзкі...
І кроў...
Чуўся дзесьці
Храп
І гоман
п'яных
паноў.

Зазваніў
тэлефон,
А ў тэлефона—
Самы ён:
Пілсудзкага
Палкоўнік
— Альлё!
— Пан Пшэдоўнік?
— Так, я
Слухам пане...

Цо, Люба?!!
Бардзо добжэ
О дванастай ноцы
ў плебані...
(Адняў трубку
Ад вуха...
Праверыў
Патроны
ў нагане).

*

Ноч...
Стук
Прагучэў
У цішы,
Ляснула
Клямка
Ў плебані...

— Пане прабошчу,
Маці
пакінула жыць,
Прасіла зрабіць
пахаваньне...

* * *

Хвіліна...
Крыж на грудзёх...
Малітву
Чытае пробашч...
(Жандары
Ў дзвяхрох)
— Ха-ха!..

Папалася
Жарабіца
ў вобруць!

Здавілі
Халодныя рукі
Гарачыя вусны
Дзяўчыны,
Сэрца
Динамай
Стукала,
Крывёй напінаючы
Жылы.

Кроў напірала
Ў гартань...
Крыкнуць...
Давілі рукі...
Перад
Езусам
У плебані
Пачыналіся
Пякельныя мукі.

— Повець нам,
Хто ты ест?
— Гм... Каго-ж лавіць
Мелі...
— Мувь, псякрэў,
А то зробімы
Такі гэст,

Цо д'ябле
Ня відзелі.

— Пан пробашч
Знае, хто я,
Пан пробашч
Запрошаны
На пахаваньне...
Я—сірата!..
І вам ня трэба
Ні імя майго,
Ні званьня...

— Я бандытам
Модлітвы ня чытам,
Нех сьвенцо іх
Пяруны небеске...
Пан комэндант!
То ест
Бандытка
Люба Мяцельска!...

— Ах, ты,
Даносчык у сугане!—
Крыкнула дзяўчына.
Замахнуўся ксёндз,
Крыжам у брыво
Ударыў...

Кроў
З мясам вока
Паплыла па твары...

Не сказала Люба
Пра братоў.
Таварышаў.
Не сказала Люба
І пра цёмны
Гай.

Білі...
Разьдзявалі нагішом..
Лазілі..
Рвалі..
Кусалі..

Ап'янелы крывёю
Рваў за грудзі
Ксёндз,

Біў акрываўленым
Крыжам
Па месцу
выбітых воч...

* * *

Ні слова...
Моўчкі...
Сьціснула зубы...
Сэрца быццам
акамянела ..

Толькі цела
Ў партызанкі Любы
Дрыжала
Ў трагічным
Трасеньні.

59907
70665
9

Не сказала Люба
Пра братоў-
Таварышаў,
Не сказала Люба
І пра цёмны
Гай...

Білі...
Разьдзявалі нагішом,—
Лазілі,
Рвалі,
Кусалі...

Трашчалі
Кулямёты,
Гарматы
Грахаталі.
Сонца глядзела,
Як кожны дзень.
Ішла постаць
Абарваная
Ў хістаньні...
Чырванелі
На сонцы—
Акрываўленья калені.

*

Кроў зазьяла
Крыніцаю
На вуліцах
Роднае вёскі.
Упала Люба
Ніцам
Набраць крыві
У вочы...

Устала,
Як здань.
У хістаньні...

Цёмна...
Едкі пясок
Цела рэжа
Нажамі,
У заплыўшай
сьлізай
Вачох...

Цёмна...
Клякоча душа

Праз засохшую
Ад голаду
Гартань:

„Сонца,
Сьвету дай!
Каб убачыць
Жыцьцёвы шлях“.

А сонца
Сьмяецца,
Рагоча,
Аблівае сьветам
Зямлю...
Ходзяць вароны
І точаць
У гнаі
дзюбу сваю.

Ходзяць і
Мараць:
... „О, як-бы вастротай
Прабіць
Тую сыяну,
Дзе многа
Чарвей,
Воч
І дроту
У дрыгве
Людзкога маагу.

Дзе косьці
Людзкія
Ўсьцілаюць падвалы,
Афарбаваны крывёю
Падлогі“.

Кра...
Кра...
Папрыляталі
Вораны і
Вароны.

Груган
Ня знае сумленьня.
Груган
Ня знае агіды:
Убіўся
Дзюбай у цела
і цягне
Крывавыя жылы...

А там,
У цёмным вуглу
Штосьці
Варушыцца,
Ёжыцца,
Апавітае
У ржавым ланцугу,
Скутае
Сталёваю трыножніцай.

Гурган прысеў...
Растапырыў кіпці...
У вачох:
Зайздрасьць...
Агонь...
Прыгнуў!..
І палілася з-пад кіпцяў
Чалавечая кроў.

*

Упала Люба
У пясок,
Рукамі бярэ,
І гладзіць
І шэпча:
— Любы браток,
Ці можна
Цябе мне
Пабачыць.

Ты ў зямлі—
Га?
Ці чуеш
мяне,
родны?..

Жандар
мае вочы
збраў
Для айчызны
Польскай
Шаноўнай...

Маўчыць
Жоўты пясок,
Толькі цела
Песьціць,
Грае...

І заснула
Люба
На грудзёх,
Да пяску
Прыціснуўшы калені.

За гарамі
Грымоты
Грымелі,
Грахатаў
Пярун
Усё грамчэй.
Пасінула
Любчынае цела
Сінявой вачэй.

Хлынула хмара
Вадою,
Змыла
Прыліпшую кроў.
Белыя кудры
Касою
Запляталіся
Каляёй.

Грымоты
Мацнелі...
Маланка
Ўзьвіталася
Залацістым полымем
Грымучых хвілін.
А пасінелыя
Дзявочыя калені
Ўсё прыліпалі
Да мяккае зямлі.

І сьніла сон,
Што зоры бачыла,
І поглядам
Песьціла зару.
Краіна
Ў росквіце
Перайначылася,
Сплавіла
Крыўду сваю.

... І сьніла сон,
Што шляхам
Ішла.
На ўсход
Сонечнай зары,
А перад вачыма
Вырасла гара,
І папаўзьлі
Чорныя вужы...

У цела ўпіліся..
Смакталі
Кроў із жылаў,
Імкнуліся сэрца
Парваць на кускі,
І гнойнымі
Заржавелымі
Віламі
Лезьлі
Да чыстаты душы.

А крумкачы..
Груганьнё
Гнусавае,
Крычалі:
— Урра!
Уррачыстасьць!..

.....
І нават хмары
З агідай
Пляваліся,
У задуменьні
Панавісьлі...

Ішлі блізкія,
Далёкія
Ішлі.
І родных
І чужых
Сьніла Люба...

... Блісьцелі
На сонцы
Нажы
І аскаленыя
Зубы...

Зайздрасць
Гарэла ў адных,
У другіх
Гора
Ў вачох зьзяла.
І пазнала
Родных у чужых...
І чужымі
Родныя сталі.

*

Ачнулася.

Цёмна...

Пясок у вачох...

Сьлізгота на целе

І холад...

Дзесьці далёка

Чуўся паход

Вайсковых

Колёнаў...

Прайшла крок

У хістаньні,

Спаткнулася.

Карабін

Намацала рукамі.

Сьвяза скацілася

І блісьцела на сталі.

Шчолк затвору:—

Патроны ёсьць.

Сіла знайшлася,

Рынулася ў поле

На гукі бою

.....

*

Дым...

Перастрэлка...

Стогн

І кроў...

Ходзіць сьмерць

І лічыць сваіх—

Безгаловых,

Бязногіх,

Бязрукіх,

Сьляпых—

Падбірае

У чорны прыпол.

*

... „Передай,
Передай, Яўхім,
Там маім,
Там маім
Дарагім,
Што злажыў,
Злажыў галаву
За краіну-айчыну сваю“.

Передай...
Передай...
На патроны...
Вунь пан...
Страляй...
Патухаю...
Бывай...
Передай...

*

На захадзе
Дагарала зара.
Віселі хмары
Пазалочанай кудзеляй.
Ахувала ноч
Беларускі край,
Касою тырчэлі
вісельні..

ЧАСТКА ДРУГАЯ
„ШУМЕЎ ГАЙ, СТАГНАЎ ГАЙ“...

Чырвоныя адышлі...
Сьціхлі гарматы...
І песьні вайны
Адгудзелі акорд.
Замерла ўсё...
Замерлі хаты—
Быццам халера
Прайшла пакос.

Толькі гай
Заклучыў умову
З цёмнай хмарай
І з месяцам ясным...
.....

Хтосьці ў плебане
Ксяндзовай
Ціхутка
Дзэвярыма шаснуў.

Было іх трох:
Ксёндз,

Сусед Любы—
Рымар,
Вайсковы жандар...
... І хтосьці
 За дзвьярыма
У шчэлку паглядаў.

Гаварыў Рымар
 Пісаў жандар...
 Хтосьці за дзвьярыма
Сьціскаў наган

І душа балела
(моцна ён дрыжаў),
 І сам ня верыў
 Ды пазнаў...

*

Было іх
дзесяць.
Жандараў
Цьма...
І шляхта
У сьвяточным убраньні.
Ксёндз
Прамову трымаў.
Гаварыў
Аб грэху,
Пакараньні.

Пакаяцца заклікаў
„Пшэд ойцем сьвентым
(і жандарам)
Ажэбы пан-буг
Мілосьць дал
Тым бандытам
Партызанам“.
І выйшла Люба
З грамады людзкой,
І крыкнула Люба

Быццам
Гром вясновы:
— Адай мне вочы,
Ойче сьвятой—
Змый палі,
Аблітыя крывёю!

Ты крыжам
Вочы
Выбіў мне,
На крыжы
Краіну расьпінаеш.
У тваіх думках
Ня бог,
А нажы,—
Іх ты нам
У сэрца ўбіваеш...

Будзь праклята,
Сутанская агіда!
Будзь пракляты,
Панскія багі!..
Мы, сьляпыя,
Змагацца выйдзем
За нашы сёлы
І гарады.

Дык беце крыжамі,
Рэжце нажамі
Гарачыя сэрцы
На дробныя кускі.

Не адзін раз
Краіну прадавалі,
Не адзін раз
Кроў яе пілі!

Маўчала грамада
Быццам анямела
„Ад веку мы спалі“
Засьпявалі партызаны
(Каманда:)
— До лясу!
Налева!
І павялі жандары
Партызанаў.

*

Шлях...

Наабапал жыта...

Шумиць ім

знаёмыя палі.

Успомнілі

Хлопцы перажытае...

Юнацтва дні.

А вось гай...

Знаёмы гай...

Родны гай...

Блізкі гай...

Хочацца

Апошні раз

Зірнуць...

І сказаць

— Любы наш

Бывай!

Шумі, гай!

Хавай

Нашу крыўду,

Гай...

Наабапал палі...
Гай ўсё бліжэй
І бліжэй.

Навакол
Знаёмыя—
Ворагі
І другі...

І памяць думкі
Былога ніжа,
Габлюе нэрвы
Гострым стругам.

Ой, шумеў гай,
Гаманіў гай,
Хваляваўся гай...
Стагнаў гай...

Прывялі іх
Дзесяцерых
Паплаціцца
За свой край...

Ой, шумеў гай,
Стагнаў гай,
Бунтаваўся гай,
Узбураўся гай,
Вырываўся карэньнем
З зямлі.

... „Краіна!
Бывай!
Цёмны гай,
Бывай!

Развітацца
З табою прыйшлі“;

Раз...

Два...

Стрэл...

Рэха...

Цішыня...

Снапамі ўпалі

Дзесяць...

Толькі гай

Мацней застагнаў

І ўсходні вецер.

*

Трра...
Нна... Татулю,
Ннаа!..
Заплаціць
Я павінен
За іх—
За братоў-таварышаў
Маіх...

Мерцьвяком
Упаў Рымар...
Выйшла сонца
З-пад хмары...
Лягнула рэха
Дзвьярыма
У цёмным гаі...

Зьбянтэжаны жандары...
Разьбеглася грамада...
Зьнік Рымараў сын—
(быццам у воду кануў).

Чырванела
На сонцы
Акрываўленая зямля,
І сьвежы курган
Партызанаў.

Зьніклі ўсе..
Толькі чорная здань
Сьляпая..
У зрэб'і абарваным..
Абнімала
Сьвежы курган,
Прытуляла,
Зямлю цалавала.

ЧАСТКА ТРЭЦЯЯ
„ЧЫРВАНЯЦЬ ЗАГОНЫ АД ВЫЛІТАЙ КРЫВІ

ЛІСТ СЯСТРЫ

Браточак родны,
шчыра вітаю!
З Беларусі Заходняй,
краіны тваёй,
Я ліст
сьлёзны пасылаю
І нізкі ўклон...

Мне горка,
родны,
Ой, горка...
Ці знаеш,
ці ведаеш
ты?—

Пакацілася
шчасьце качолкай
З жыцьдэвай
вышыні...

Сьяляпая
цяпер я...
Сьяляпая...
Ня бачу сяброў,
А чую песні...
Адны
пасябравалі
з жандарам,
Другія
зацьвітаюць плесьняй.

Адны...
наведваюць карчму,—
За праданую кроў
п'юць віно.
Другія...
На ржавым ланцугу
скачуць
вар'яцкі
фокстрот.

Праўду
кажуць людзі—
У горы
пазнаеш свайго...
Мне ўчора
Хаім Грудзель
Прынёс
хлеба кусок.

А свае
близкія,
родныя
Аддураліся,
зракліся
ўсе...
Ой, чаго гэта
думкі чорныя
Памяць
клубкамі ўе?..

... Бывае
ў поле выйду,
Рукамі
жыта абніму—
і ўсю сваю
горкую крыўду
У песьнях жніўных
сьпяю...

Ой, гора,
браточак,
якое!
Ой, гора,
браточак,
ня знаеш.
Пасееш
родны загончык,
Ды людзі чужыя
зжынаюць.

Ды людзі чужыя
зжынаюць
Ды людзі чужыя
звозяць.
І песьні
адныя сьпяваюць,
І жніўныя казкі
гамоняць.

А я пайду
у жыта
Адкапаю свой карабін
І ўспомню
перажытае
Ў змаганьні гадзін

Пайду ў гай,
Лягу на курган,
Абніму,
падалую зямлю...
Шуміць гай,
Сьпявае гай
Песьню
знаёмую
маю...

*

Дзе ты цяпер
дзе ты,
Што там цяпер
і як?
Кажуць—
Чырвоныя саветы
Будуюць
вялікі шлях.
Ці праўда гэта,
скажы мне,
Ці дажыву
ці дачакаю?—
Я сэрца свае
выму
і аддам
для краю.
і вочы,
і шчасьце,
і сэрца—
Усю
як ёсьць
і як была,

Толькі-б згінуді
сталецьці
І ажыў-бы
край.

Толькі-б
згінудлі хмары—
сонца ўзышло,
Толькі-б
зямлю ўзаралі
бяз узрыду й сьлёз.

Перадай там
знаёмым
І сябрам
усім:—
Чырваняць
у нас загоны
Ад вылітай крыві.

А за гаем,
там за гаем,
Ой, расьце
курган—
Беларускім партызанам
Маім сябрам...

Дык бывай
бывай, браточак!
Усё сказала
Я.
Напісала ў лісточак
малодшая сястра.

Я сляпая...
ня бачу сонца—
У пазалоце
воблачных высот.
Але-ж я—
жывая
і чую сонца—
абнімаю чырванью
Усход.

ЧАСТКА ЧАЦЬВЕРТАЯ

„У ВАЧОХ СЪЛЯПЫХ ПАЛЫХАЮЦЬ АГНІ“

ЛІСТ БРАТА

Выбач мне, Любачка,
выбачай,
а ня хочаш—
жыцьцё мне прабачыць.
Я ад цябе
нехаця ўцякаў,
туляючыся за вугламі,
як сабака...

Помніш
тыя дзянькі,
ды ласьне можна
забыць дзянёчкі:
...я быў у жару...
ты мне давала вады,
сарочку мяняла
за сарочкай.

...Пры сьмерці
нясьлі ад жандараў
апаясанага
крывавымі паясамі...
Хто-б нада мною
паплакаў,
губы мае
паліў-бы сьлязамі...

... Ізноў тут
любiмая Люба—
белыя кудры,
чарнявыя вочы.
мяне абнімае,
цалуе
доўгаю
цёмнаю
ноччу...

Пачну часам
ад болі стагнаць,
калі кроў
малатарняй застукае,—
чую ізноў
твой усхліпны плач.
Мае мукі
былі тваімі мукамі...

...Матку
ўлетку жыцьця
з сумаў вялікім
мы пахавалі з табою,

застаўся,
з КІМ'ам
у палкіх грудзях,
з белакурай
чарнявай сястрою.

...Можа й мяне
ўжо даўно пахавалі-б,
косьці
разьвеляў-бы вецер,
а можа
ў цёмным падвале
сядзеў-бы
ў жалезнай клеце,—

Але жыцьцё
накіравала на ўсход,—
я нехаця
разьвітаўся з табою.
Нас разьдзяляе
цяпер
толькі плот,
што за Нёманам—
беларускай ракою.

...Ты там ходзіш
і зьбіраеш кветкі,
а ў кветках брата й маткі
адчуваеш кроў,
і на гонях радзімых
палеткаў

к барацьбе
і змаганьню
расьціш любоў.

У мяне-ж
зажываюць раны,
з цела сходзяць
крыжавыя паясы,
а на сэрцы
крыжавыя плямы,
што ў няволі:
браты,
палі,
лясы...

...Жыву,
хоць дні
ідуць гадамі.
Мільён-зарадны
рыхтую карабін...
Я пайду,
пайду ізноў лясамі
паліць паноў,
як колісь іх паліў!..

...Дык
выбач мне, Любачка,
выбачай,
а ня хочаш—
жыцьцё мне
прабачыць;—

я ад цябе
нехаця ўцякаў,
Туляючыся за вугламі,
як сабака.

*

Я недалёка зусім,
Нёмну хвалі
нас разьдзяляюць.
Яшчэ існуюць
рубяжы,
Цела сусьвету
раняць.

Не пазбыцца раптам
тэй бяды,
Што магу
табе
я параіць,
Калі
акордаў узрыд
Сэрца маё
раніць...

Я рады,
што ты
жывеш надзеяй.
Я захоплены
тваім змаганьнем.

Прыдзе час—
сусвет
перавернем.
І па-свайму
на ногі паставім,
Ты хавай,
зьберагай
карабін,—
'Шчэ страляць
мы з табою будзем..
Хай жыцьцё
змаганьнем кіпіць,
Хваляваньнем
марскога запрудзьдзя..
Не сказаць
мне табе,
не паведаць
Усяго,
што тут робіцца
ў нас.
Мы падначалілі
сонца
і неба
І залічылі іх
у колгас.
А балоты
з валавяным туманам
Мы аддалі
сталёвым машынам:

І шумяць яны
полем ўзараным
І буйным
каласістым жнівам...

Ты ня думай,
што лёгка гэта,—
Не зрабілі ўсё
раптам:
У грудзі
чырвоным саветам
Страляе
кулацкая шляхта.

І у нас
барацьба,
І ў нас льецца кроў,
З нажом лезуць
да сэрца
рэспублікі.

Але й мы адсылаем
у ва векі вякоў
Такога гатунку
публіку.

Будуем
родныя школы,
Зьнішчаем
цэркві, касьцёлы
Рукамі рабочых
і працоўных сялян.

Не гандлюе краінай
з амбоны
„Сьвенты“ ксёндз
і пан.

Хаця сказаць
трэба праўду
і не схаваць
у глыбіні душы,
Што і тут ёсьць
беларусы-гады:
Гатовы нас
на агні спаліць.

Кожная нацыя
мае Азэфаў,
У кожнай краме
ёсьць гандляр,—
Не адзін з іх
Пілсудзкаму Юзэфу
У восьне
руку падаваў.

Не адзін з іх
пры зручным выпадку,
Лезучы на ортодоксіі гару,
Гатоў
Савецкую пячатку
Прылажыць
к „посланию“ цару

Але ня стрымаць
разьбегу
нашых сіл,—
Асінбуд
налівае ток.
Пад песьняю жывых...
і партызанскіх магіл
Зьяднаем:
Вільню,
Менск,
Беласток!..

*

Сястрыца любая,
я знаю—ты сумуеш.

Сястрыца мілая,
я знаю—
ты ў бядзе

Таму,
што прадаюць
краіну дарагую,
Як нікчэмную дрэбядзень.

Таму, што
бруднымі рукамі

Узяліся
за белае цела

І прадалі,
ня спыталі,—

Зжалі,
што не пасеялі.

Сястрыца любая,
Ня падай
у пясок

І не паі
сьлязьмі жвір...

Я сѣньня
бачыў сон,
Што шчасьцем
шалясьцелі каласы...

На усходзе
загараліся зарніцы,
Чырвань абняла
край неба,
А ў гаі
хтосьці падаў ніцам
У руках
з акрываўленым хлебам.

Ня сумуй,
сястрыца,
ня сумуй!
Што з таго,
што ты сьляпая,—
Нам прыдзецца
не адну галаву
злажыць для роднага
краю.

За айчыну сваю,
За працоўных сям'ю,
За крывёю долю здабытую
Я нясу сваю
буйную галаву
Злажыць
у магілу разрытую.

Я знаю
 свой лёс:
Кашаль
 грудзі трасе...
Убіваецца клін,
 душыць сэрца маё...
Вецер у полі
 асеньнюю
 песьню пяе,
Надрывае лісьцё
 і далей нясе.

А я іду
 праз стогн
 і рогат,
Пад мяцеліцы
 заліхвацкі сьвіст...
Рэволюцыя—
 мая дарога,
Напрамак—
 Комунізм.

Ты там стогнеш,
Я чую...
Ды як не пачуць:
 Дрыжыць зямля,
 Узбураюцца рэкі,
 Шампаламі цьвінтуюць,
 сякуць...
Снуюць здані
 сьляпых калекаў.

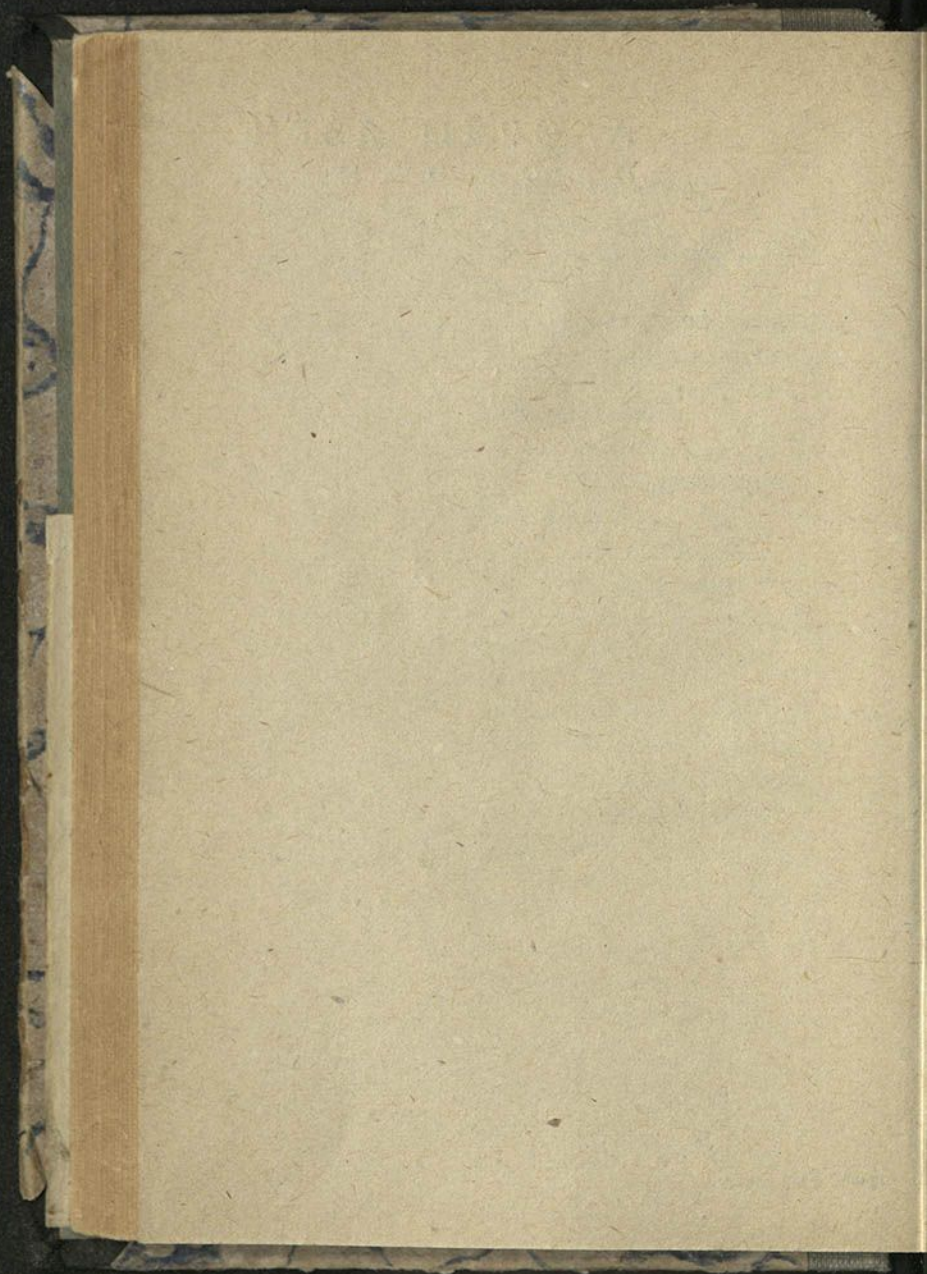
Ну, ды хай!
Сьляды крывавыя
Не зьмятуцца
і ня змыюцца,
Хоць
даносчыкі-лягавыя
хціва хмыляцца.

Хай даносчыкі
цкуюць,
надрываюцца,
Хай паны
кроў п'юць,
упіваюцца—

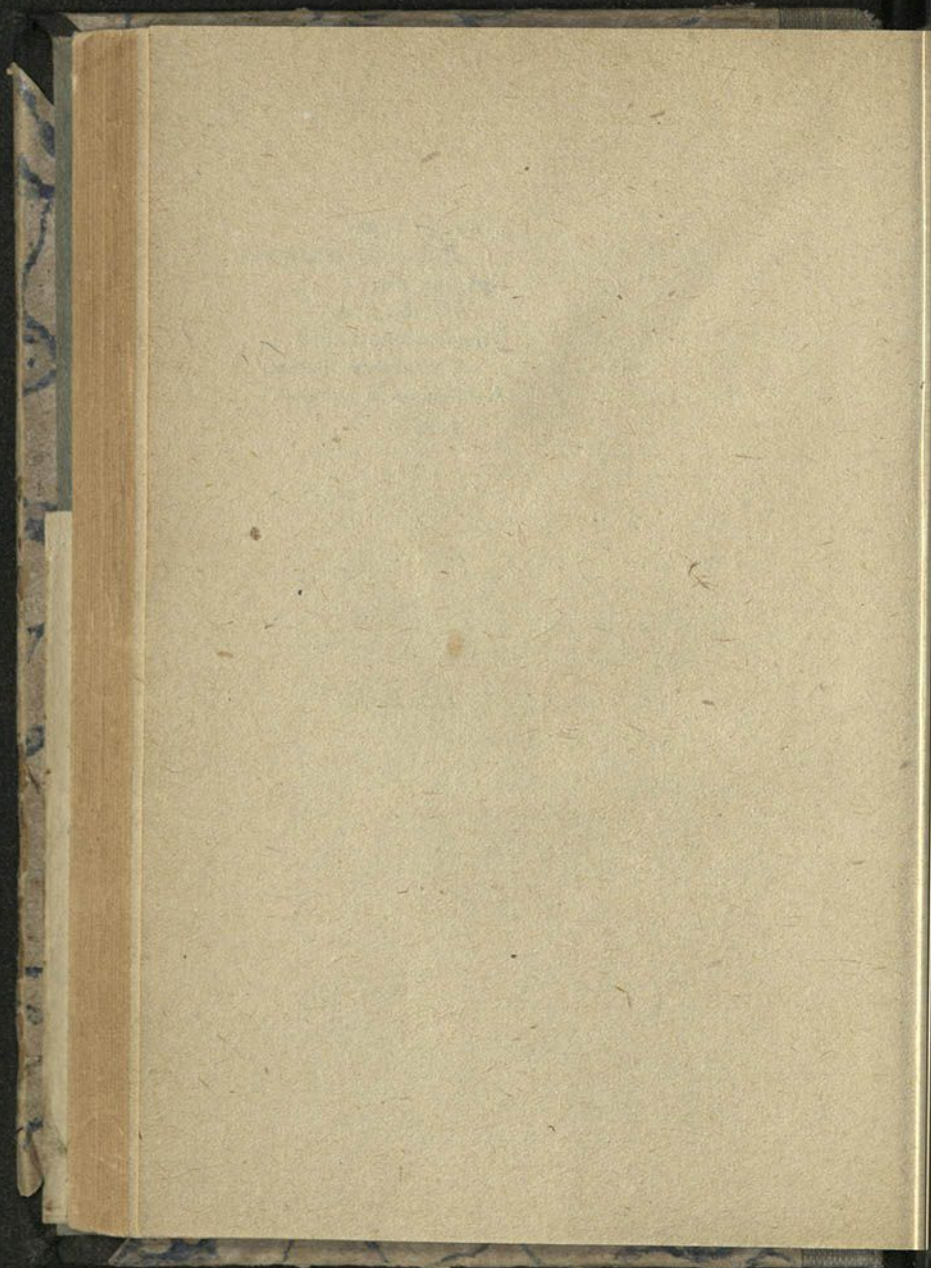
Жыцьцё ідзе...
Вецер у полі п'яе.
Трактар зямлю арэ,
Сталёвым танкам гудзе,
блішчыць,
пераліваецца...

Дзікі стогі
ня сьціх...
У вачох сьляпых
Палыхаюць агні,
Вераніцамі зор
загараюцца.

АКОРДЫ ДЗЁН
П О Э М А

„Гарыць зара,
Дынамаю зьяднаная,
Круціць вал
Нашых дум.
І пырскаюць словы
ў агнёвым накале,
Адбіваюць ў акордах
зару“...

ПЕСЬНЯ ПЕРШАЯ

Сьвітае раньне,
Вуліца граюча
Уздымам руху,
Акордамі дэён.
Спавіта дратамі
Воблакаў клочча,
І пажаўцелы лісьцем
Клён.

Краіна росквіту,
Ня знанага нікім,—
Краіна дэён,
Бурлючых
Ў жэрлі сэрца,
Імчышся ты
Дынамікай гадзін,
Організуючы
Сталецьці!

І захоплены
Тваімі хвалямі...
Праз нажы
І праз выстрал
Абрэзаў,

Ідуць
Магутнымі вяліканамі
Паўстанцы новыя,
Гарэзныя...

Ідуць...
І зоры
Плавяць у сэрцы.

Ідуць адзіным
Крокам дзён...

І пераплываюць
Сталецьці
Новы Рубікон.

Гарыць зара,
Динамаю зьяднаная,
Круціць вал
Нашых дум.

І пырскаюць словы
Ў агнёвым накале,
Адбіваюць ў акордах
Зару...

*

У барацьбе
Ці сьмерць
Ці жыцьцё.
Гудуць грывотныя
Рэволюцыі
Загады...
Ці сок жыцьця,
Ці вострае асьцё
Упіваецца ў сэрцы
Атрадаў...

Рэволюцыя!
Я слухаю
Твой загад.
За атрадам
Атрад,
За варштатам
Варштат
У бой ідуць
Вялізарныя сілы:

Міліён
Кілёват
Наліваем
Ў зарад
Там, дзе былі
Крыжы
І магілы.

Раз
Два
Пллі!
Направа
І налева
Ббі!
Дарогаю прастай
Ідзі!
Зброю
Вострай
Дзяржы!

Хто з намі,
За нас—
Пайшлі!
На сустрэчу
Чырвонай зары.

Раз
Два
Пллі!
Направа
І налева
Ббі!..

Спатькнуўся адзін.
Загінуў другі,
А мільёны ідуць
На сустрэчу вякоў...

.....
Партызанскі мой,
Баявы карабін
Устарэў
Сівізною гадоў.

На завод-бы
цябе
Ў пераплаўку пусьціць...
Эх, радзімы!
І шкода,
А трэба—
Устарэўшае ўчора
Ня можа жыць
І шумець
Пажаўцелаю вербай.

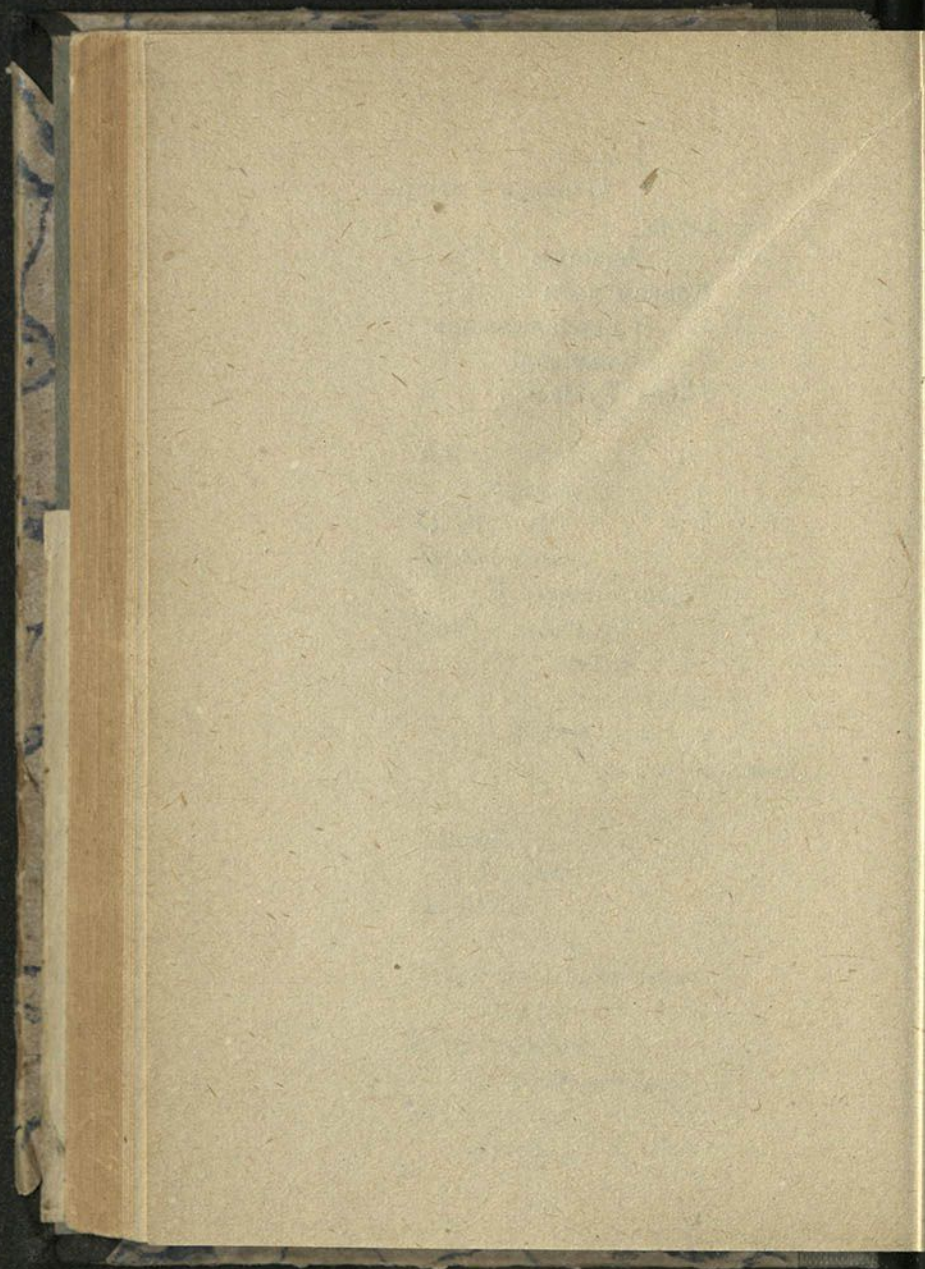
*

Дніпростан...
Асінбуд...
О, країна!
Ці ти сьніла,
Ці марыла ты:—
Зямля трактар,
Як роднага
сына,
Прытуліла
да грудзей.

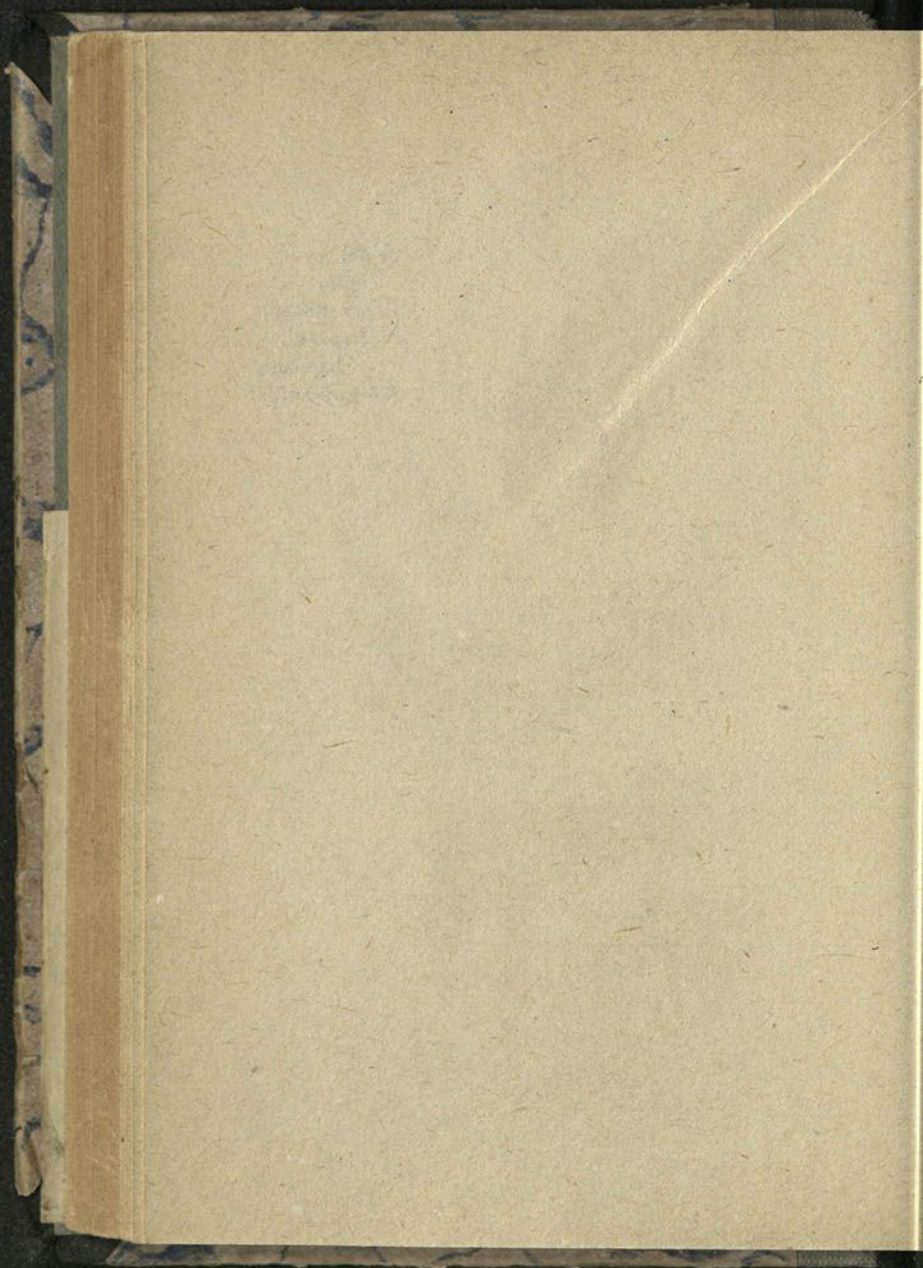
Квітней,
Краіна!
Ня бойся
Зрады,
Пажоўклых восеньню
Лістоў,—
Ідуць мільёны
У тваіх атрадах
Кастрычніка
Сыноў...

Ідуць
І зоры
Плавіць ў сэрцы...

Ідуць
Адзіным
Крокам дзён
І пераплываюць
Сталецці
Новы Рубікон...

„Ура!
Зара,
Гары, палай,
Чырвані,
Чырвані,
Аб-наў-ляй!..“

ПЕСЬНЯ ДРУГАЯ

Гэй, вышэй
сэмафор жыцьця!
Хай лятуць
цягнікі нашых дзён...
Трэба ўмець
і шпалы кахаць,
І цалаваць
сэмафор...

Трэба ўмець
у кожным цьвіку,
Што замацоўвае
дынаміку руху,
Прасьпяваць краіну сваю,
Прасьпяваць
будні й завіруху.

Альлё!.. Альлё!..
гавару радыём...
Слухай, сусьвет,
маю каманду:

Ад Лёндану,
да Ленінграду
Пачынайце
зары
Канонаду!

Ура!
Зара,
Гары, палай,
Чырвані,
Чырвані,
аб-наў-ляй!

Клін
ў тлінь;
Расьсячы!..
Секачыце,
Секачыце,
Секачы!..

Чуйце!
Чуйце!
Выкарчуйце
Ўсе
Карчы!..

Эх, ляці-ж,
Зара,
На самалёце маём,
Хочацца
сонца абняць
І гарэць удваём

А між іншим...
Трын-трава,
Зраблю я яго
ліхтаром.
Яно не пасьмее
ўцякаць
За шырму
хваістых галоў.

Гэй, альлё...
горад—
Дынама!

Паварачвай вал!..
Давай накал.
Закалі сонца
ў майго ваконца.
Уключаю шнур
ў горадзе—
Футур.

Гэй,
дынама
і штаб мастацтва,
Зьяднайце
конструкцыю сіл.
Даволі сонца,
у ваконца,—
Выключыць!
Уключыць,
зоры
на небасхіл.

І глядзіш,
і поглядам лелееш,
Зара, зара...
прайшла твая пара.
І сама, мабыць,
Цяпер ня верыш,
Што ты—
зара.

*

Я ўключу
электраграфофон
І песьню
пачую мінулага,
І тут
Валеры Маракоў
Надрывае гітару
старую:

„І так, усё, ўсё праляцела,
Чым сэрца некалі жыло.
І над далінай гэтай белаі,
Іду, як мёртвы, за сяло“.

О, Маракоў,
Маракоў!
Ці не пакусаў
Пушчын сабака
за сялом,

Уключаю я фотофон
І ўглядаюся
Ў юнацкія партрэты

І думаю,
зачым ты юнаком
Лез у старыя карэты.

Эх, карэты,
і старыя гітары,
І надломная кволасьць
Пажоўклых лістоў!
Пашто юнака заляйцалі,
Каб ён пёр
супроць ветру гадоў...

Эх, Валеры,
Падаю аўто,
Уключаю ток
Мільёнаў сіл,
Сядай, браток.
... Пакуль лістом,
Пажоўклым,
За сялом
Ня згніў.

Падумай,
Гэтакі юнак
З размахам дум,
І з зорамі вачэй,
Захацеў
Стары фрак
перашыць
для сваіх плячэй

А тут пад руку
Мусьё-фотограф Кучар.
Сфотографаву
твой портрэт.

І... што-ж я бачу:
Пажоўклых лісьцяў куча,
І ў ёй капашыцца поэт.

Эх, фотофон,
выключаю цябе,
І табе, мабыць, песня
„адпета“.

Калі Кучар фото
Пачынаў вярцець,
Не чалавек выходзіў,
А катлета.

Даеш жыцьцё—кінофон,
І поэта
ў дынаміцы руху.

Можа быць,
тады Маракову
Прыдзецца
паціснуць руку.

Можа быць,
Рэнгенам крытыкі
Мы знойдзем нязнаную боль,
Што зрабіла
з чалавека—ныціка,
І сьлязьмі залівае агонь.

Клін

Ў тлінь,

Рассячы!

Секачыце,

Секачыце,

Секачы!...

Чуйце!

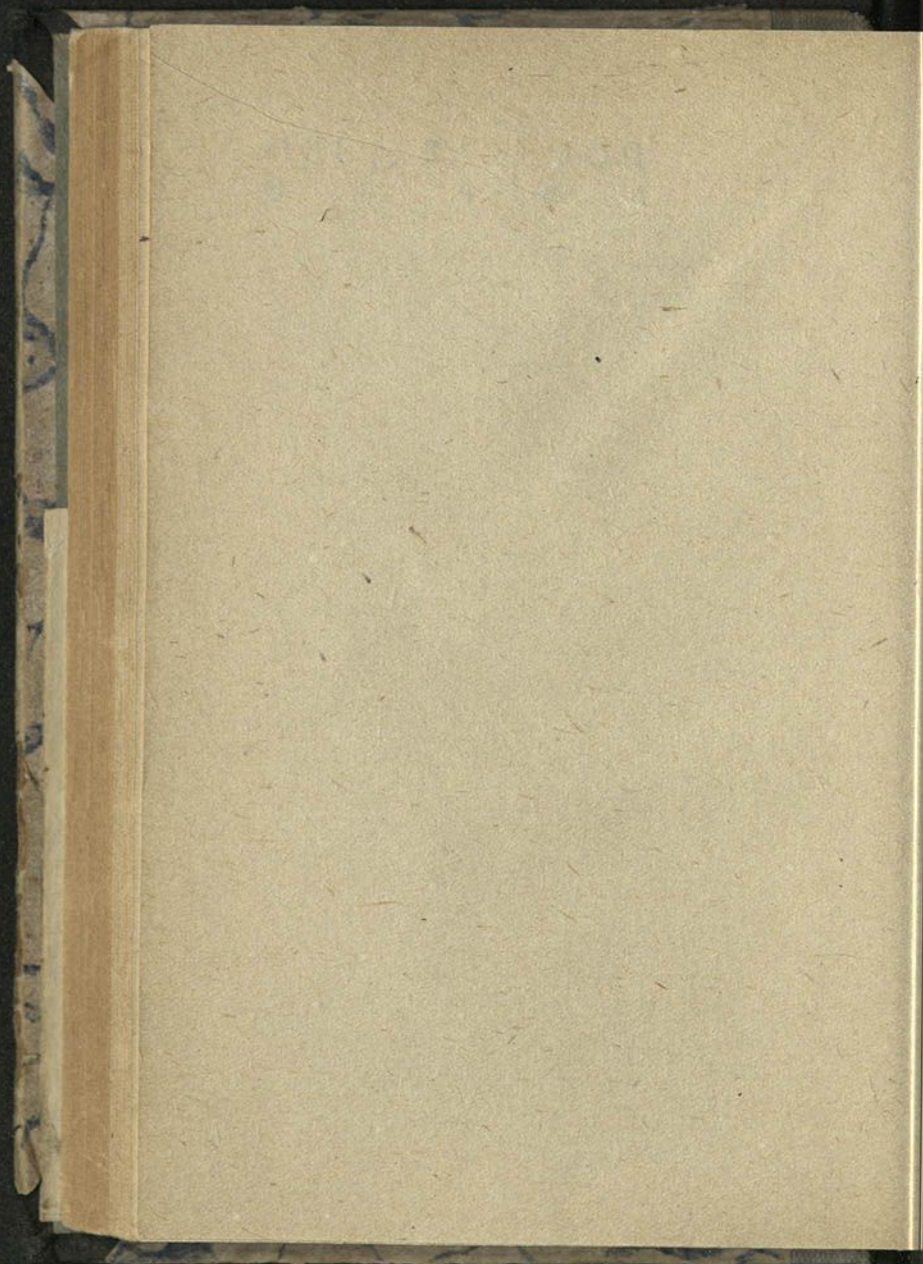
Чуйце!

Выкарчуйце

Ўсе

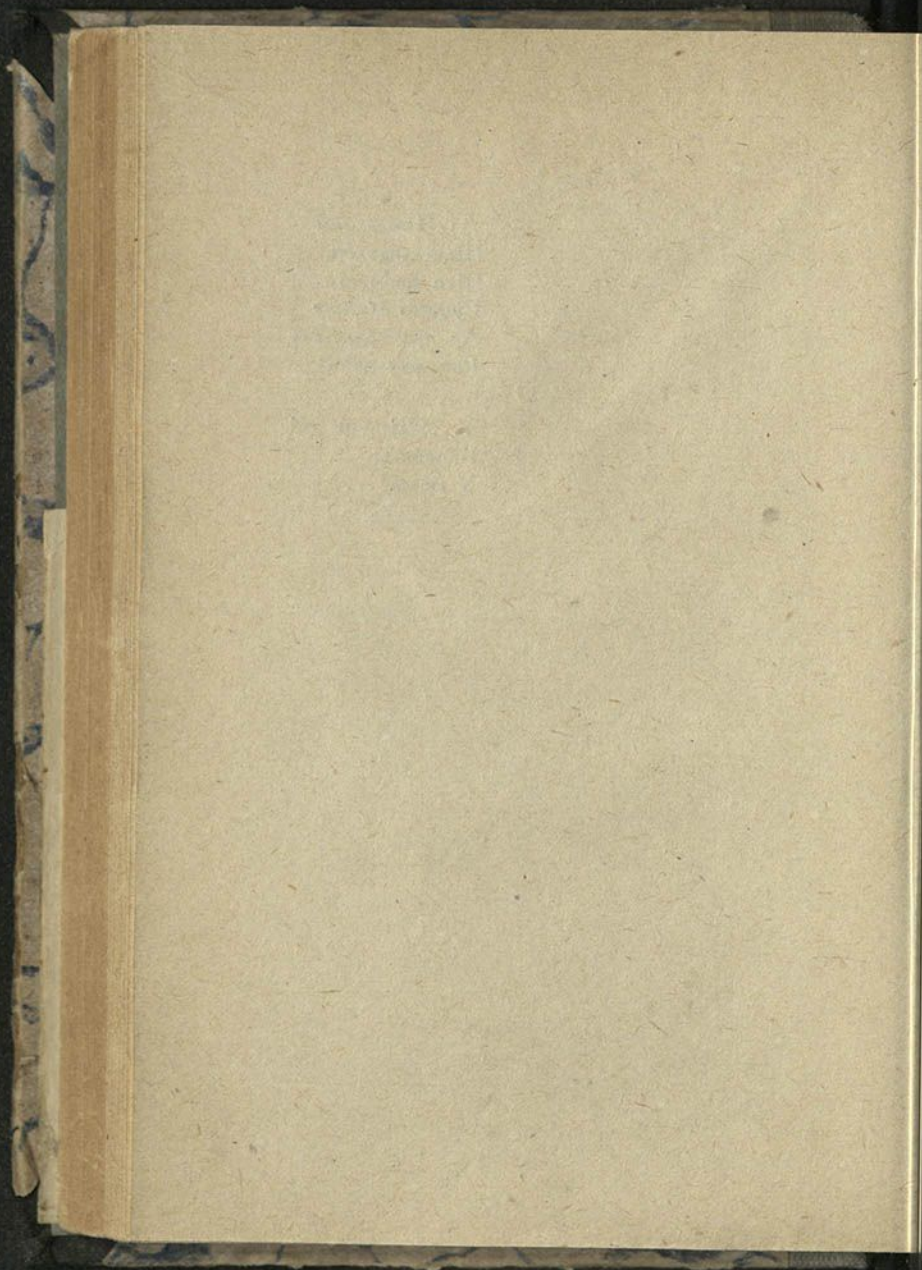
Карчы!..

РОСКВІТ ДЗЁН
В Е Р Ш Ы

... „Я зльідням
Шлю праклён,
Што пакінулі
Пустую абойму
Ад прастрэленых
Росквіту дзён“.

... „Плывуць дні
Караблямі
У моры“...

ЛІСТ МАТУЛІ...

Шчыраму змагару за шчасце і волю
беларускіх рабочых і сялян—дарагому
другу і таварышу *Ўладзімеру Бараву*.

Дабры дзень,
Мілая Ганулька!
пацалунак Дзіначцы
Гарачы...

Разматалася
Жыццця майго
Шпулька...

Я дні
І ночы
Плачу...

Ой, чаго
І адкуль
Тая гора

Пяруном
Ўдарыла па сэрцу—
Няўжо Ўладзя мой
Паваліўся
Сьсечанаю вещьцю?!

Няўжо
Палкія вусны
Замаўчалі й пасінелі?

Няўжо
Жыцьця гусьлі
Апошні раз
Адзьвінелі?

Ой, скажэце Вы
Праўду шчырую!
Ці ня сон гэта
Цяжкі сьніўся,—

Няўжо
Ўладзя пакінуў
І адвітацца са мною
Забыўся?..

Ой,
Уладзя,
Уладзя,
Дзе ты?!

Адгукніўся,
Любы мой,
Я чакаю,
Што ўсходні вецер
Прынясе
Пацалунак твой.

Я ня веру...
На могількі выйду
І шукаю цябе,
Дарагі.

У слязах
Сваю цяжкую крыўду
На могілках
Выльлю чужых.

А тваёй
Не знайду,
Ня убачу,
Рукамі сваймі
Не абніму,
Не палажу
Пацалунак гарачы,
Грудзямі
Ня прытулю.

Ой, любы,
Крыві маёй родны!
Я злыдням
Шлю праклён,
Што пакінулі
Пустую абойму
Ад прастрэленых
Росквіту
Даён.

Ой, прачніся,
Сыночак,
Прачніся!
Прыдзі
Паглядзець
На цябе.

У нас
Зелянеюць лісьця,
І сок вясны
Мы п'ем.

І радасьць знаходзім
У горы,
І хмель—
У крынічнай вадзе.
Жыта рунее
У полі,
Маладосьцю
Буяе,
Расьце.

Але...
Што гэта—
Мары...
Мары...

Ці я жыву...
Ці ва сьне...
Я бачу
Чорную чару
Нясе
Кастлявая сьмерць...

Уладзя!
Уладзя!
Дзе ты?
Уладзея,
Прыйдзі хутчэй...

Няўжо
Усходні вецер
Не асушыць
Сьлёз
З маіх вачэй?..

УЛАДЗІМЕРУ ВАРАВА

Сябра любы,
Што в табой?
Алавяны твар...
Сьціснутыя векі...
А на вуснах—
Вялікі спакой
Бальшавіка-чалавека.

Сябра любы,
Вясна навакол,
Усё цвіце,
Расквітае
Сокам бурлівых
Дзён
Беларускага маю.

А ты...
А ты...
Любы мой!
Вось ляжыш,
Як камень
Халодны

.....

Мне чамусьці
Блізкі,
Родны
Гэты
Каменны
Спакой

І сонца
Агідным стала...
Вецер
Трутнем паўзе...
Бо, ўсё,
Што красой
Расквітае,
Пажоўклым
Гніе.

А вось ты
І цяпер цвіцеш
Алавяна шэрым
Цвіетам

І песьню
Комуне пяш
У застыўшых
Думка поэта.

І ня стрымаць
Гэту песьню
Дзён
У бурлівым
Нашым сягонья.

Прыгожа
Загінуць змагаром,
Ідучы
Вялікай паходняй.

5/V—1929 г.
Менск.

ПЛЫВУЦЬ ДНІ...

Мараком
„Парыскай Комуны“
прысьвячаю.

Плывуць дні...
Караблямі
У моры
Хвалі
Хваляюцца,
Б'юць
Прыбой.
Усё,
Што праплывае,
Учора
Закацілася
Сонцам
За гарой.
Ваш карабль
„Парыская Комуна“
У хвалявістых
Мора
Днёх

Зьнімае якар,
Каб
Усю зямную
Спавіць
У савецкіх
Паясох!..

Дык
Плывецце,
Плывецце
Наперад!

Рулявы,
Будзь
Упруг
І зоркі

Хай
У сэрцы
Хвалюецца
Вера,
Што прывезяце
Саўнарком
У Нью-Ёрк.

Хай
Дні непагоды
Ня страшаць:
У змаганні
Здабытае
Многа прыгажэй!

Можа хто
На шляху
Збяжа
З чырваньню
Прастрэляных
Грудзей.

Што-ж...
На вуліцах
Парыжу
Комунары
Ляглі сьнежнымі
Шпаламі,
Каб-мы
Па сусьветных
Лыжах
Жыцьцё
Уперад
Пераправілі.

ПАХАВАНЬНЕ ПАРТЫЗАНА

У полі вецер
Плакаў наўзрыд
І круціў
Зялёныя бярозы...
Хтосьці ў землею
Кагось
Палажыў
У чыстым полі,
Ня спускаючы
Сьлёзы.

У полі вецер
Плакаў наўзрыд,
Выліваючы
Стогн
З грудзёў...
Хтосьці ў землею
Кагось
Палажыў,
У зямлю
Беларускіх
Палёў...

Не паплакаў
Больш
Ніхто!
Што хавалі
Былі
Не такія,
Каб гарачаю
Сэрца
Сьлязой
Астыўшае
Сэрца
Аблілі.

РОДНАЙ МАМУЛІ

Што сказаць,
Мамуля?—
Не расчыніш
Сэрца,
Не пакажаш
Бляск
Ласкавых воч
Распусьціліся
Жыцця майго
Лейцы
У тую
Пакутную ноч

Мы многа
Перажылі,
Мамуля,
І гора,
І шчасця,
І сьлёз...

Але сьмерць
Халодняй куляй
Патушыла
Бляск
Тваіх воч.

Выбачай!..
Абніму,
Пацалую
На магілцы
Сырую зямлю.
Можа быць,
Ты пачуеш
Любоў
Нязьмерную
Маю.

Можа быць,
Прытуліш,
Прыласкаеш
Буйную маю
Галаву.
Можа быць,
Зразумееш,
Ня скажаш,
Што забыў
Ласку тваю...

У ДНІ ЖАЛЮ

Ня ныць,
Не стагнаць,
Ня плакаць!
Сьлёзы пакінем
Для сьмеху,
Але штосьці,
Сэрца
І памяць
Сьціскае
У маленькі арэх...

Нам у сэрца
Гісторыя загнала
Халодны цьвік
Жалю...

Ня дзіўна,
Што сьцягі
Прыбралі
У чорныя шалі.

Ня дзіўна,
Што год
За годам

Жывем
Паміраем
Мы.
...Вясна змывае
Даргоі
І памятныя
Сьляды...

Вясна
Змывае сьцежкі
І дні ўносіць
У хвалях...
Не па апошнім
І першым
Чорныя
Носім вуалі.

Ня ныць,
Не стагнаць
І ня плакаць!
Жыцьцё хай
Надзеяй гарыць,
Хаця
Сэрца і памяць
Точыць
Халодны цьвік.

МАЁ КАХАНЬНЕ

Гораду гоман,
Стук,
Грохат,
Клік гудкоў,
Сьпеў машын—
Маё каханьне,
Вобраз;
З імі я
Не адзін...

Што мне да поля
З яго васількамі—
Пагубнаю кветкай палёў
Эх,
Каб моц—
Выліў-бы мора,
Затапіў-бы
З галавы
Да ног!

Зруйнаваў-бы
Бур'яныя межы
І кветкі,
Што губяць насеньне,

Трактарам
Сталёва-лямешным
Сонца
Адрыў-бы
Праменьне.

Дык вось чаму
Люблю
Я горад,—

Таму,
Што мой ён брат
У барацьбе
За новую вёску,
З жыццём,
Як Ленінград!

Слуцак,
1925 г.

АРМІІ ЛЕНІНА

Эй, таварышы!
Здвой шэрагі!
Музыканты—
Іграйце паход!
Гэй, чырвоная,
Армія Леніна—
У морду
Сусьветнаму лорду...

Раз... Два!
Паварот
Улева,
На захад!
Стройся, колёна—
Чырвоны сыцяг!
Армія Леніна
На вуліцах Лёндона!

Мы сёньня,
Ужо не такія,
Хоць шынэлі
Нашы
Шэрыя,

Хоць шлях
Услалі магіламі,
Но красуе,
Цьвіцьце
з-Сэ-Сэ-Сэ-Рыя.

Раз... Два.
Паварот
Улева.
На захад!
Стройся, колёна—
Чырвоны сыцяг!
Армія Леніна
На вуліцах Лёндона!

Можа быць
У барацьбе
І загіне
Не адзін
Чырвоны батальён,
Но наша армія
Будзе адзінай—
Мільён
Мільёнаў
Мільён!

Раз... Два!
Паварот
Улева,
На захад!

Стройся, колёна—
Чырвоны сцяг!
Армія Леніна
На вуліцах Лёндона!

Дык, музыка,
Іграй паход!
Што нам
Туманы Келога;
Мы сонца
Ўзялі ў пераплёт,
Чырвоным
Пішам
Па беламу!

Раз... Два!
Паварот
Улева,
На захад:
Стройся, колёна—
Чырвоны сцяг!
Армія Леніна
На вуліцах Лёндона.

ПАРАВОЗ

Гэта была
ў семнаццатым годзе
На чыгунцы,
што называецца жыцьцё,
Мы выехалі
на чорным паравозе,
Грукочучы
сталёвасьцю калёс.
Ніхто нас у падарожжы
ня супыніць—
Ні сэмафор,
ні паўстанак!
Сырая зямля
абніме
Таго,
Хто на дарозе стане.
Ішлі дні..
ідуць дні..
Мяцежны паравоз
імчыць наперад
І ад зары
да зары
Рэжа цемру
ліхтарамі Комінтэрну.

.

Эўропа

сьціснулася ў дрыжыках.

Вочы наліліся

халоднаю дрыгваю.

Чуткі

з Нью-Ёрку да Парыжу

— „Комуна едзе

мяцежным паравозам“.

Знаем мы,

што ў Вене

і Парыжы

Рабочыя

абвясцілі страйк

і гэтым часам

рыхтуюць лыжы

На паўстанчы

выехаць шлях,

Знаем—

будзе час,

Пачуем мы

гімны перамогі,

гарматаў ляск,

акорды кулямётаў.

Індыя

і Кітай

не пацалуюць ногі,

абутыя ў ангельскія

боты...

Выйдуць...

і на зямлі,
крывёю аблітай,

Пад сонцам пякучым
ясны

Скажуць—
ня шопатам,
гучна,

адкрыта:

— Мы жыцця
Ўладары!..

А пакуль што
скрыгочуць здраднікі
Чжан-Цзо-Ліны,
Яшчэ п'юць віно
з крыві свайго народа.

І разам з імі
людзі былой Расіі
падстаўляюць пад кулі
гнілую морду.

Але ўсё гэта
толькі барыкада.

Перад сусветным
вялікім мецяжом.

У прадсьмяротным стогне
здрыгвеюць гады.

Жыццё
іх сэрца зрэжа
вастрыём нажоў.

Лязг, грукат
 паравоза
 чуеце?!
І гэты
 тывожны сыгнал?..
Загінула многа
 ў пакуце,
у барацьбе
 шмат хто сканаў...

А машыністага,
 што называўся
 Ленін,
заменіць у нас
 не адзін!

Эй,
 Рабочыя Вены,
Палеце
 пажарышч агні!

Мяцежны паравоз
 імчыць наперад...

Эй,
 пролетары,
 адчыняйце семафор!

Ўвесь сьвет
 на свой лад
 перавернем,

Сусьветны
 зробім
 Рэўком!..

АДНАМУ З ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

Мне сёння сказаў ты,
што я
на бездарожжы
хаджу па вуліцах,
як бяспрытульны.

Што бяспрытульны—
гэта можа,
а бездарожжа?—
лепей куля!

Пакуль яшчэ
вецер не разьвеяў
нікім
непахаванья косьці—
жыцьця без змаганья
не разумею.

і ня дам
завязаць сабе вочы.

Калі ж,
ідучы па шляху,
я станаўлюся
на калені перад Беларусью.

Песьню

Комуне пяю

і гімн

згіненьню

прымусу!

А каму гэты гімн

не па духу традыцый,

укананёных

стагодзьдзямі мінуўшчыны,

Дык што-ж:

на Беларусі

шмат гіцалаў,

ад выпітай крыві

разьёшаных!..

...Я знаю тваю бацькаўшчыну—

яна пад Нёманам

(там стогн

і зьдзек пануе).

Я быў нядаўна

на тых загонах—

таму часамі

сумны

і пануры...

Я бачыў хатку,

саломаяю пакрытую,

і вішні

чырвоныя, як кроў.

І да тэй бацькаўшчыны,
табою забытае,
у мяне
захавалася любоў.

Замяню яе
сусветнаю Комунай,
калі малыя з вялікімі
будуць роўнымі;
а пакуль вялікія
там сьцёгаюць пугаю—
для мінуўшчыны
распальваю полымя.

І сказаць,
што я на бездарожжы,
ня вытрыманы
і з дрэнным ухілам—
гэта толькі
той можа,
хто зрабіў Беларусь
з курганоў
і магілаў.

ЭЙ, НАЦІСЬНЕМ, ХЛОПЦЫ!

Эй, націсьнем, хлопцы!
клявішы баяну.

Цымбалы,
цымбалы,
пазванчэй!

На палёх,
гарматамі ўзараных,
у віхры душа будзе пець.

Там, дзе ўчора
сьпявалі хаўтуры—
ваяцкі марш
гукнем грамадой
і страляючы
сэрца кулямі,
пойдзем смела
ў апошні бой.

Там, дзе ўчора цьвілі
васількі, асот
і пырняк
на межак бур'яных—

Загудзіць
звон сталёвых калёс
трактароў,
жнярак.

На кветках
броду палёў
узрасьце
каласістае жыта
і, раўняючыся
з галавамі дубоў,
прашуміць
сваю урачыстасьць.

Дык, цымбалы,
цымбалы,
пазванчэй!

Эх,
націсьнем, клопцы
на баянах,
Кулямі сэрца
страляй адважней
па людзях
васількова-бур'яных;

ІМ...

Людзі.

Моладзь.

Ружовыя шчокі.

Їх мінулае ў пялюшках
і шляхох на падлозе,
а яны ўжо
кілішкамі чокаюць,
што жыцьдэ ім
не па дарозе.

Іншы нават

абшар яшчэ ня вывучыў
пад рукой географія,
чорны том Ніцшэ;—
у сьлязох вочы
на лоб выкаціў
і пахавальную
поэму піша.

Зморшчыўшы лоб,

напілікаўшы
дзесятак, другі
плаксівых вершаў

кажа,
паўбутэлькі „рускай“ выпіўшы:
„Загіну я,
загіну я ня першым...“

За што загінуць?—
у барацьбе за справу
Паўстаўшай Беларусі?
Уладзімера Леніна?
Ці за налякіраваную халяву
і паскудніка жыцьця
Есеніна?

Браткі мае,
у мазгох і душы
адчынеце вентылятары,
вочы палкія
накіруйце на жыцьцё.
Зачым ніцам
на зямлю падаць—
зямлю падпарадкуем
пад свой закон!

Перамога прыгожа,
здабытая ў змаганьні
за шчасьце за волю
супроць чорнай крыўды.
Трэба верыць,
што сьветлым раньнем
на лепшы шлях
выйдзем.

СЯРГЕЮ ЕСЕНІНУ

Мне прасьпяваў
Ветру
Сьвіст
Аднойчы зусім
Ды нядаўна,
Што кудры
Твае
Завіліся
Па вяроўцы
Дзіка
І „слаўна“.

Не хацелася верыць...
Ці можа быць,
Што поэта
Такі
Заліхвацкі

Супроць хваляў
Плыў,
Не даплыў,—
Зубамі
Апошні раз
Ляснуў?!

Хай мне
Жыцьцё
Плюне ў твар!..
А ўсё-ж такі
Груба
Закончыў

.....
...Патухлі сьвечкі...

І алтар
Стаіць
На Русі
Адзінокі!

І замест
Песьні—
Шэлёсту жыта—
Прасьпявалі
Табе
Заўпакой
Людзі
З разьбітым
Карытам
Адзваніўшай
Русі
„Аржаной“!..

АСЕНЬНІ НАСТРОЙ

Ды чаму ты,
Лета пяклівае,
Уступіла
Тэй пары,
Калі дні
Хмура-дажджлівыя,
Гразь сьцэле
Свае дываны?

А ты, бярозка,
Чаго пажаўцела,
Прыгожасьць
Каму аддала?—
Красуняй
Учора глядзела,
А сёньня—
Як тая ўдава.

А поле,
Залацістае поле,
Дзе-ж тваё
Хараство?

Учора жытам
У вочы біла —
Сёння іржышчам
Прад вачыма
Прайшло.

Дык чаму ты,
Лета пяклівае,
Уступіла
Тэй пары,
Калі дні
Хмура-дажджлівыя,
Восень сьцеле
Свае
Дываны?..

Случына,
— Кастрычнік, 25 г.

АКОРДЫ ВОСЕНІ

Спавілося неба
Шэраю тканінай,
Кальшунца хвоі,
Шалясьцяць дубы.
І вецер
Стогне
Па любай-мілай,
Вылівае
У акордах
Душу...

*

Касмачыць
Кудлаты
Ком
Цёмная хмара
Асеньня.
Успамінае...
Месяц
Сярпом
Рэзаў
Яе косы
Белыя...

А цяпер вось
Плыве
... Кудры
Счарнелі
Срабрыстыя...
Плача яна
Па вясьне
Густымі
Сьлязьмі
Їмглістымі.

СЛУЦКІМ МАЛАДНЯКОЎЦАМ

Абнімеце
Мяне вы
Палямі,
Сенажаць
Падсьцялеце пад бок.
Рэчкі бурнаю хваляй
Э сэрца
Зганеце жах.

Ўскалыхнеце,
Як жыта калышацца,
Сілу,
Што ў жылах хаваецца.
Сокам
Слуцкай калініцы
Хай і далей
Награваецца...

Слуцк,
1926 г.

ПАЦЯКЛІ ПА ПАЛЁХ СЬЛЁЗЫ...

Пацяклі па палёх
Сьлёзы,
Сьлёзы
Белай зімы.

Што было
Учора прыгожа,
Над ты сёньня
Сьмяемся мы.

Учора ехаў
На паядынкавых санях,
Сёньня—
На двухпарным возе.

Калісьці
Былі вочы—
Каралі.

Калісьці
І я быў прыгожы.

Хто пашкадуе
Зіму?
Толькі той,
У каго сэрца
Не гарачыць—

У вясны
І лета пылу
У цяньку пад бярозай
Паплача...

Расоны,
Красавік, 1926 г

УРАДЖАЙНАЕ

Ураджаем

Сёлета дыхае,

І ня цэп—

Малатарня грахоча.

Дый й пад пуневай вышкай

Урачыстасьцю

Сноп

Ужо рагоча.

І праз рогат

Чуён мне голас.

— Сьмейся

І ты, СССР-ыя,—

Сьпека-ядраны

Твой колас

Захаду

Біць будзе

Дзьверы.

Слуцак,

7-Х—1925 г.

ПЛЯТУЦЦА ВЯНКІ...

Плятуцца вянкi
Дзявочымi рукамі...

Сонца паліць
Жыта,
Вочы паляць
Сэрца...
А яны плятуць,
Плятуць
Заплятаюць.

Ты, рука,
Ня блытай
Карэньняў
Лейцы...

З кветкамі
І думкі
Круцяцца дзявочыя,
Што сонца
Паліць жыта,
Вочы паляць
Сэрца.

З вяночкам прыгожа,
Як майскаю ноччу.
Ты, рука,
На блытай
Карэньняў
Лейцы...

Чэрвень, 1925 г.
Слуцак.

МАРЫЛЬЦЫ-СЛУЧАНЦЫ

Разьвітаўся
Нядаўна я з Случчынай
І сказаў:
— Даволі,
fenita
Хоць,
Як з прыгожай дзяўчынай,
Цалаваўся
З руйнеючым жытам.

Ужо зусім
Іншаю сьцежкаю
Я пайшоў
Па шляхох жыцьць.
Адрокся
Гаёвых рэхаў
І палёў,
Дзе дні
Я губляў.

Але вось.
На балі
У тэатры—

Там,
Дзе ў фраках скачуць аслы,
Мне дзяўчына,
Што ў Слуцку я бачыў,
Напомніла
Мінулыя дні.

Цалаваў-бы
Дзяўчыны тэй вусны,
Але
Ці яна ж мяне кахае?
Ой на сэрцы
Іграюць гусьлі,
Казку жыцця
Мне баюць...

г. Менск,
15-III—1926 г.

ЧАРНЕЕ НА СЬНЕГУ ІСТУЖКА...

Чарнее на сьнегу
Істужка—
Дарога
Далёкая мая.
І бела-бліскучымі
Стружкамі
Серабрыцца даль...

Аўто
Ляціць,
А ноч
Зорная
грае концэрт
У пераліўных
Агнёх...
... І ўспомнілася мне
З вачыма чорнымі
І агнямі зорнымі
У вачох...

25 лістапада, 1929 г.,
г. Масква.

СУСТРЭЧА

Люблю сяброў
 Такіх вось
 Нечаканых,
З вялікай шчырасьцю
 І палкасьцю душы.
Акорды слоў
 Музыкі нязнанай
І адважна-юнацкі
 Зірк...

Я сустрэў вас
 Зусім нечакана,
Я спаткаў вас
 У полі жыцьця,
Дзе барозны
 Па-рознаму
 Ўзараны,
І калосьці
 Па рознаму шасьцяць.

Мне чамусьці
 Блізкі
 І знаёмы
Зірк палкіх
 Маладосьцю воч—

Мо таму,
Што рунююць
Загоны,
І зоры
Карагодзяць ноч.

Мо таму,
Што хада
Нэрвовая.

Мо таму,
Што мяцежнасьць
Бурліць—

У гуках чую
І шчасьце,
І гора,

У думках—
Далёкія караблі.

Я іду
З Вамі
Адважным крокам

На спатканьне
Чырвонай зары.

Нам ня страшна
Ноч чорнавокая

І воўчыя вочы
Удалі...

АЛЕ... СПАТКАЛІСЯ, РАЗЫШЛІСЯ

Але...

Спаткаліся,
Разышліся—

Цяпер далёкія,
чужыя зусім.

І нам

Ня шкода
Адцьвіўшых вішань,
І нам ня шкода
Мінулага гадзін...

Але...

Сустрэліся ўчора:

Ты чужая
і я чужы.

Але...

У вачох тваіх—
бліскучых зорах—

Я пазнаў
пробліскі гадзін...

І ці таму,

што зоры
вечна сьвецяць,

А мо' таму,
што палкія
яны—

Я абняў
вішнёвае вецьце
У Росквіце
новай вясны.

Паглядзела
прадоньнем мора
І апусьціла
нізка галаву.
... Можа успомніла
прыгожае ўчора,
Можа успомніла
квітчую вясну...

Што-ж:
іду,
не супыняюся,
Імчуся у хвалях
Сёнешніх гадзін
Але-ж...
Калісьці кахаліся—
Цяпер
чужыя зусім...

Я ВІТАЮ ВЯСНУ НОВИХ ДЗЕН

Я вітаю
Вясну
Новых дзён,
Росквіт шчасся
Людзкога
Вітаю.

Хай гарыць,
Не згарае агонь
Ясных зорак,
Вясновага маю.

Ты-ж квітней,
Маладосьць мая!
Упівайдэся, вусны,
Вясною!

А я буду
Песьню сьпяваць
І гарэць
Чырвонай зарою.

З Ы М Е С Т

Стар.

I. ПАРТЫЗАНКА ЛЮБА (поэма)

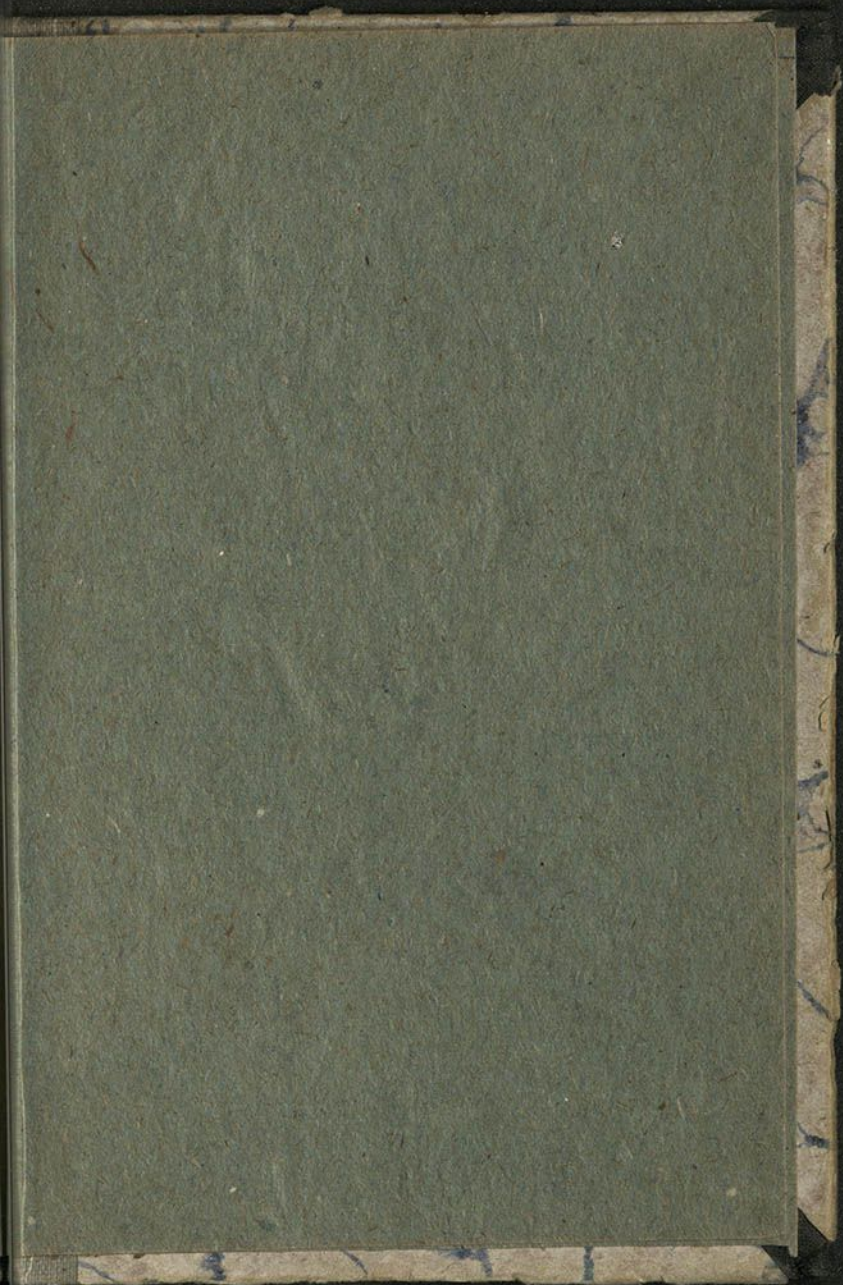
Частка першая— „Імкнуліся сэрца парваць на кускі“	5
Частка другая— „Шумеў гай, стагнаў гай“	34
Частка трэцяя— „Чырваніць загоны ад вылітай крыві“	44
Частка чацьвертая— „У вачох сьляных палыхаюць агні“	51

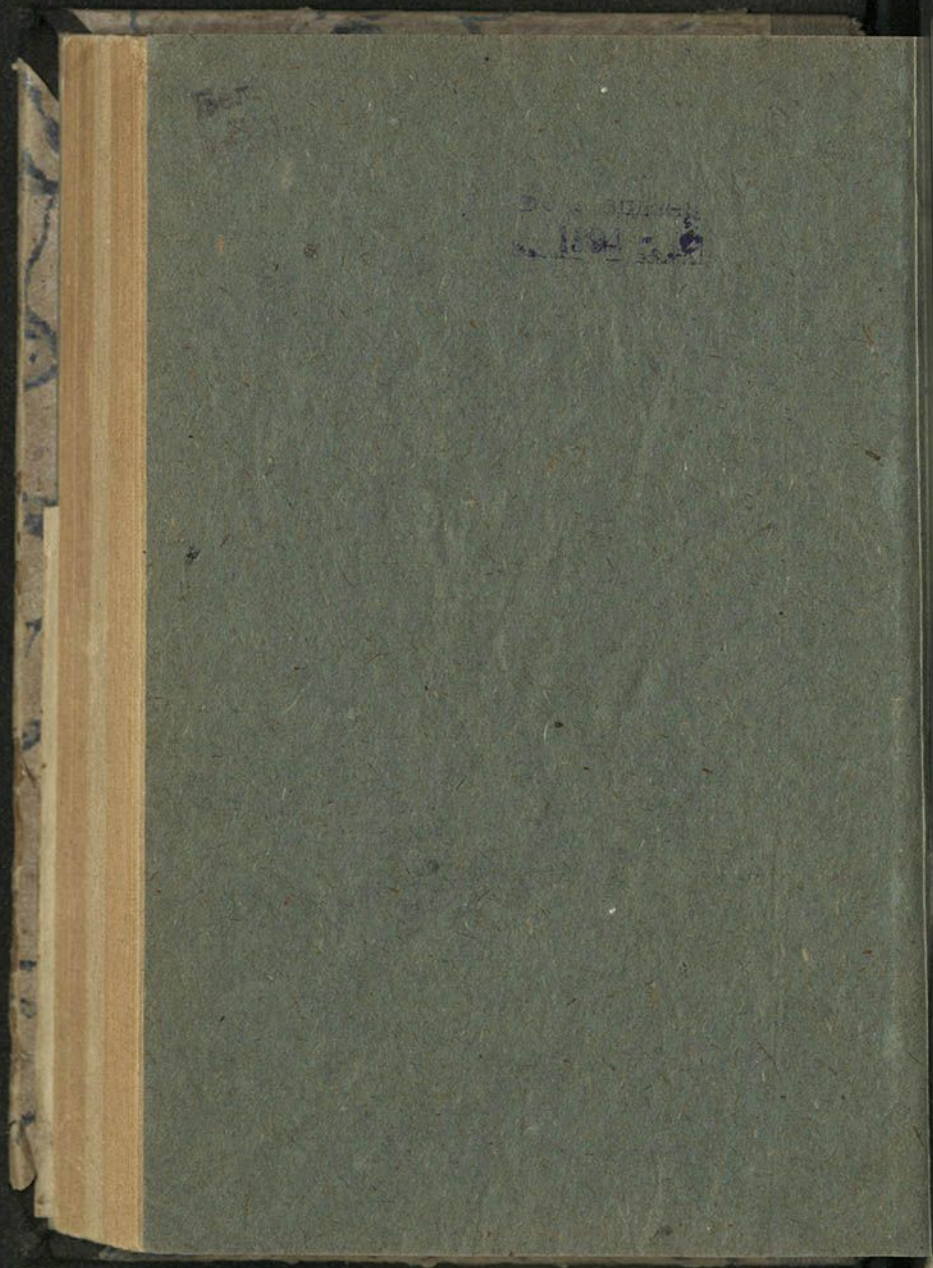
II. АКОРДЫ ДЗЁН (поэма)

Песьня першая	69
Песьня другая	79

III. РОСКВІТ ДЗЁН (вершы)

Ліст матулі	91
Уладзімеру Варава	96
Плывуць дні	99
Пахаваньне партызана	102
Роднай мамулі	104
У дні жалю	106
Маё каханьне	108
Арміі Леніна	110
Паравоз	113
Аднаму з Заходняй Беларусі	117
Эй, націсьнем, хлопцы!	120
Ім	122
Сяргею Есєніну	124
Асєньні настрой	126
Акорды восєні	128
Слуцкім маладнякоўцам	130
Пацяклі па палэх сьлєзы	131
Ураджайнае	133
Плятуцца вянкi	134
Марыльцы-Случанцы	136
Чарнее на сьнягу істужка	138
Сусутрэча	139
Але... спаткаліся, разышлася	141
Я вітаю вясну новых дзєн	143

ТАНА 1 р. 60 к.

Бел.
РБ

80000000270204

1904 г.

